

มาตรการบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา
: ศึกษาการละเมิดลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้า

นางสาวดวงแข คำชู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CIVIL MEASURE FOR ENFORCEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS
: A STUDY OF COPYRIGHT AND TRADEMARK INFRINGEMENT CASES

Miss Dujkhae Kumchoo

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws
Faculty of Law Chulalongkorn University
Academic Year 2006
Copyright of Chulalongkorn University

490922

คู่มือ คำฐ : มาตรการบังคับสิทธิทางแพ่งเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา: ศึกษาการละเมิดลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้า. (CIVIL MEASURE FOR ENFORCEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS: A STUDY OF COPYRIGHT AND TRADEMARK INFRINGEMENT CASES) อ.ที่ปรึกษา: รศ.อรพรรณ พันธุ์พัฒนา, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.วิชัย อริยะนันท์กะ, 166 หน้า.

ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลกจึงมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามความตกลง TRIPs ที่ว่าด้วยเรื่องการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งในส่วนอารัมภบทได้กล่าวถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาว่าเป็นสิทธิทางเอกชน (Private Rights) และในความตกลงได้กล่าวถึงการนำมาตรการทางแพ่งมาใช้ในการบังคับสิทธิเป็นหลัก โดยมีมาตรการทางอาญาเป็นมาตรการเสริมเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงสิทธิเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการสร้างโอกาสให้ผู้ทรงสิทธิสามารถเลือกมาตรการเยียวยาความเสียหายในกรณีละเมิดลิขสิทธิ์และเครื่องหมายการค้าที่เหมาะสมและเป็นธรรมมากที่สุด โดยพบว่า มาตรการทางแพ่งมีปัญหาหลักในด้านการพิสูจน์ความเสียหาย การกำหนดค่าเสียหาย และการบังคับคดี ตลอดจน การยุติการละเมิด ทำให้ผู้ทรงสิทธิเลือกที่จะนำมาตรการทางอาญามาใช้มากกว่ามาตรการทางแพ่งเพื่อให้ผู้กระทำละเมิดเจ็บช้ำ จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการบังคับสิทธิทางแพ่ง อาทิ การกำหนดค่าเสียหายที่กำหนดไว้แน่นอนในกฎหมาย (Pre-established Damages หรือ Statutory Damages) การกำหนดค่าเสียหายโดยผู้ประเมินราคาหรือตามราคาประเมินที่หน่วยงานกลางกำหนดไว้ การกำหนดค่าเสียหายอันเนื่องมาจากรายได้หรือกำไรจากการกระทำละเมิด (Account of Profits) การกำหนดค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages หรือ Exemplary Damages) มาตรการควบคุมผู้ประกอบการด้านทรัพย์สินทางปัญญา การวางแนวทางหรือข้อพิจารณาเบื้องต้นในการมีคำสั่งห้ามกระทำการ การห้ามเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน (Mareva Injunction) ก่อนฟ้องคดีต่อศาล และการจัดการกับสินค้าที่ละเมิด ตลอดจน การแจ้งให้ผู้ทรงสิทธิทราบเกี่ยวกับบุคคลที่สามที่ร่วมในกระทำละเมิด และการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำละเมิด

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิติ.....
ปีการศึกษา.....2549..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4686240134 : MAJOR LAWS

KEY WORD: CIVIL MEASURE / ENFORCEMENT / INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS.

DUJKHAE KUMCHOO : CIVIL MEASURE FOR ENFORCEMENT OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS: A STUDY OF COPYRIGHT AND TRADEMARK INFRINGEMENT CASES. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.ORABHUND PANUSPATTHNA, THESIS COADVISOR : VICHAI ARIYANUNTAKA, 166 pp.

As a member of the World Trade Organization (WTO), Thailand has a commitment to comply with the TRIPs in relation to the enforcement of intellectual property rights as to which the introduction part of this Thesis has specified that it is a private right. In addition, the TRIPs mention about using the civil enforcement measures as a principal measure for enforcing intellectual property rights while the criminal measures can be a supplement measure for improvement of the efficiency in protecting the intellectual property rights.

The objectives of this study are to create opportunities for the owners of the intellectual property rights in selecting the most appropriate and fairness measures for protecting their intellectual property rights and trade marks in case of violation. I have found from the study that the major obstacle in using civil measures are the proving of damages, determination of the compensation, including the enforcement and discontinue the violation. As a result of this, the owners of the intellectual property rights prefer to use the criminal measure rather than civil measures in order to make those people who committed the violation afraid of the measures. Therefore, the enforcement of the civil measure need to be amended and improved by introducing a pre-established damages or statutory damages, having independent appraisal determine the damages and compensation or establishing a standard damages, by determining compensation based on the incomes or profits received from such violation (account of profits), by establishing punitive damages or exemplary damages, by creating a measure to protect the creators of intellectual property rights, by establishing criteria or standard procedure for issuing order to discontinue the violation or mareva injection prior to the filing of court cases and by creating a measure for handling the violated products including informing the owners of the intellectual property rights about a third party who has committed the violation and seizing his/her property.

Field of studyLaws..... Student's signature.....
 Academic year2006..... Advisor's signature.....
 Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์อรพรรณ พันธ์พัฒนา ที่กรุณา
รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และท่านอาจารย์วิรัช อริยะนันท์ทกะ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา และได้ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจ จนกระทั่งสำเร็จ
ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ชวลิต อรรถศาสตร์ ประธานกรรมการ ท่าน
อภิชาติ อาสภวิริยะ และท่านเทียนชัย ปิ่นวิเศษ ที่กรุณาสละเวลาในการชี้แนะ ให้คำปรึกษา แนะนำ
ข้อมูล และเป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเรียบร้อย

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านไชยยศ วรรณทีศิริ ท่านสุรพล คงลาภ
ท่านจุมพล ภิญโญสินวัฒน์ ท่านอัยฎางค์ เขียวธาดา ท่านวันเพ็ญ มโนมัยอุดม ท่านยงยุทธ ศรีสัตยาชน
ท่านอาจารย์บุญมา เตชะวณิช ท่านเรืองยศ นาสารี ท่านเฉลิมพงษ์ จิตต์ขันติวงศ์ ท่านมาลา ตั้งประเสริฐ
ท่านยงศักดิ์ เอกปรัชญาสกุล ที่กรุณาสละเวลาให้สัมภาษณ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อีกทั้ง ขอขอบคุณ คุณฐานะนันท์ สังข์นวล คุณเกษฎา เจนอุดมทรัพย์
คุณมณียาภรณ์ ระตินัย และเจ้าหน้าที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง ตลอดจน
ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่มีส่วนสำคัญในความสำเร็จครั้งนี้ รวมทั้ง เพื่อน ๆ น้อง ๆ
ที่ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา

ท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบิดามารดาของผู้เขียนที่ให้ความหวังใจและให้กำลังใจ
รวมทั้ง กำลังใจจากพี่ชายของผู้เขียนจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฑ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย.....	2
1.3 สมมุติฐาน.....	2
1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	3
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	3
2 มาตรการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของไทย.....	4
1 การบังคับสิทธิ.....	5
1.1 ลักษณะของสิทธิ.....	5
1.2 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิ.....	7
1.2.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมาย.....	7
1.2.1.1 กฎหมายแพ่ง.....	7
1.2.1.2 กฎหมายอาญา.....	8
1.2.2 การละเมิดสิทธิ.....	9
1.3 การบังคับสิทธิ.....	10
1.3.1 มาตรการทางแพ่ง.....	10
1.3.2 มาตรการทางอาญา.....	10
2 การบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	11
2.1 ลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	11

2.2 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	11
2.2.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมาย.....	11
2.2.1.1 ลิขสิทธิ์.....	12
2.2.1.2 เครื่องหมายการค้า.....	15
2.2.2 การละเมิดสิทธิ.....	17
2.2.2.1 ลิขสิทธิ์.....	17
2.2.2.1.1 สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์.....	17
- การละเมิดสิทธิ.....	18
- ข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิ.....	19
2.2.2.1.2 สิทธิของนักแสดง.....	19
- การละเมิดสิทธิ.....	20
- ข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิ.....	20
2.2.2.1.3 สิทธิของผู้สร้างสรรค์.....	21
- การละเมิดสิทธิ.....	21
2.2.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	22
2.2.2.2.1 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า	
จดทะเบียน.....	22
2.2.2.2.1 สิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า	
ที่มีได้จดทะเบียน.....	23
2.3 การบังคับสิทธิ.....	24
2.3.1 มาตรการทางแพ่ง.....	24
2.3.1.1 ลิขสิทธิ์.....	24
2.3.1.2 เครื่องหมายการค้า.....	25
2.3.1.2.1 เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน.....	25
2.3.1.2.2 เครื่องหมายการค้าที่มีได้จดทะเบียน.....	25
2.3.2 มาตรการทางอาญา.....	35
2.3.2.1 ลิขสิทธิ์.....	35
2.3.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	36
2.3.2.2.1 เครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน.....	37

บทที่	ณ
	หน้า
2.3.2.2.2 เครื่องหมายการค้าที่มีได้จดทะเบียน.....	38
2.4 ข้อดีและข้อเสียของการบังคับสิทธิ	39
2.4.1 มาตรการทางแพ่ง.....	39
2.4.1.1 ข้อดี.....	39
2.4.1.1 ข้อเสีย.....	40
2.4.2 มาตรการทางอาญา.....	42
2.4.2.1 ข้อดี.....	42
2.4.2.1 ข้อเสีย.....	42
3 มาตรการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาตามความตกลง TRIPs	44
1 หลักการพื้นฐาน.....	46
1.1 หลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment).....	47
1.2 หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (The Most-Favored Nation Principle หรือ MFN).....	47
1.3 หลักต่างตอบแทน (Reciprocity).....	48
2 พันธกรณีทั่วไป.....	48
3 มาตรการทางแพ่ง.....	50
3.1 ค่าเสียหาย.....	51
3.1.1 ค่าเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages).....	51
3.1.2 ค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวเนื่องกับความเสียหายที่เกิดขึ้น (Expenses).....	52
3.1.3 ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากรายได้หรือกำไรอันเนื่องมาจากการ กระทำละเมิด (Account of Profits).....	52
3.1.4 ค่าเสียหายที่กฎหมายกำหนดไว้แน่นอนในกฎหมาย (Pre-Established Damages).....	53
3.2 การเยียวยาความเสียหายอื่นๆ	54
3.2.1 คำสั่งให้ยุติการละเมิด.....	54
3.2.2 คำสั่งให้จำหน่ายหรือทำลายสินค้าละเมิด วัสดุ และอุปกรณ์ที่มี ส่วนสำคัญในการผลิตสินค้าละเมิด.....	55
3.2.3 คำสั่งให้แจ้งบุคคลที่สามที่ร่วมในการผลิตและจำหน่ายของอัน	

	เป็นละเมิดและช่องทางในการจำหน่าย.....	55
4	มาตรการชั่วคราว.....	56
5	มาตรการทางอาญา.....	58
4	มาตรการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ.....	60
1	สหรัฐอเมริกา.....	60
1.1	แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	60
1.1.1	วัตถุประสงค์ของกฎหมาย.....	60
1.1.1.1	ลิขสิทธิ์.....	60
1.1.1.2	เครื่องหมายการค้า.....	61
1.1.2	การละเมิดสิทธิ.....	62
1.1.2.1	ลิขสิทธิ์.....	62
1.1.2.2	เครื่องหมายการค้า.....	63
1.2	การบังคับสิทธิ.....	64
1.2.1	มาตรการทางแพ่ง.....	64
1.2.1.1	ค่าเสียหาย.....	64
1.2.1.1.1	ลิขสิทธิ์.....	64
1.2.1.1.2	เครื่องหมายการค้า.....	68
1.2.1.2	การขอคำสั่งศาล.....	71
1.2.1.2.1	ลิขสิทธิ์.....	71
1.2.1.2.2	เครื่องหมายการค้า.....	72
1.2.2	มาตรการทางอาญา.....	74
1.2.2.1	ลิขสิทธิ์.....	74
1.2.2.2	เครื่องหมายการค้า.....	77
2	อังกฤษ.....	77
2.1	แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	77
2.1.1	วัตถุประสงค์ของกฎหมาย.....	77
2.1.1.1	ลิขสิทธิ์.....	77

2.1.1.2 เครื่องหมายการค้า.....	79
2.1.2 การละเมิดสิทธิ.....	80
2.1.2.1 ลิขสิทธิ์.....	80
2.1.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	82
2.2 การบังคับสิทธิ.....	82
2.2.1 มาตรการทางแพ่ง.....	82
2.2.1.1 ค่าเสียหาย.....	83
2.2.1.1.1 ลิขสิทธิ์.....	83
2.2.1.1.2 เครื่องหมายการค้า.....	86
2.2.1.2 การขอคำสั่งศาล.....	88
2.2.1.2.1 ลิขสิทธิ์.....	88
2.2.1.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	92
2.2.2 มาตรการทางอาญา.....	94
2.2.2.1 ลิขสิทธิ์.....	94
2.2.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	95
3 ผู้ป่วน.....	98
3.1 แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	98
3.1.1 วัตถุประสงค์ของกฎหมาย.....	98
3.1.1.1 ลิขสิทธิ์.....	98
3.1.1.2 เครื่องหมายการค้า.....	100
3.1.2 การละเมิดสิทธิ.....	103
3.1.2.1 ลิขสิทธิ์.....	103
3.1.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	106
3.2 การบังคับสิทธิ.....	110
3.2.1 มาตรการทางแพ่ง.....	110
3.2.1.1 ค่าเสียหาย.....	110
3.2.1.1.1 ลิขสิทธิ์.....	110
3.2.1.1.2 เครื่องหมายการค้า.....	113

3.2.1.2 การขอคำสั่งศาล.....	115
3.2.1.2.1 ลิขสิทธิ์.....	115
3.2.1.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	116
3.2.2 มาตรการทางอาญา.....	116
3.2.2.1 ลิขสิทธิ์.....	116
3.2.2.2 เครื่องหมายการค้า.....	121
5 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทางแพ่ง.....	122
1 ปัญหาในการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทางแพ่ง.....	122
1.1 การดำเนินกระบวนการพิจารณาทั่วไป.....	123
1.1.1 การฟ้องคดีและการบังคับคดี.....	124
1.1.2 ระยะเวลาในการดำเนินคดี.....	125
1.2 มาตรการชั่วคราว.....	126
1.3 การพิสูจน์ความเสียหาย.....	129
1.4 การกำหนดค่าเสียหาย.....	131
1.5 การจัดการกับสินค้าที่ละเมิด.....	139
2 แนวทางแก้ไขปัญหาในการบังคับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทางแพ่ง.....	140
2.1 การดำเนินกระบวนการพิจารณาทั่วไป.....	141
2.2 มาตรการชั่วคราว.....	142
2.3 การพิสูจน์ความเสียหาย.....	143
2.4 การกำหนดค่าเสียหาย.....	144
2.4.1 ค่าเสียหายที่แท้จริง (Actual Damages).....	144
2.4.2 ค่าเสียหายอันเนื่องมาจากรายได้หรือกำไรจากการกระทำ ละเมิด (Account of Profits).....	145
2.4.3 ค่าเสียหายในเชิงลงโทษ (Punitive Damages หรือ Exemplary Damages).....	146
2.5 การจัดการกับสินค้าที่ละเมิด.....	148
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	151

	๓
บทที่	หน้า
รายการอ้างอิง.....	158
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	166

สารบัญตาราง

๓

หน้า

ตารางแสดงจำนวนคดีการละเมิดลิขสิทธิ์ ระหว่างปีพุทธศักราช 2540-2547.....	122
ตารางแสดงจำนวนคดีการละเมิดเครื่องหมายการค้า ระหว่างปีพุทธศักราช 2540-2547.....	123